

Toomas Eduri „Romeo ja Julia“ läbi tantsijaisiksuste ja rollilahenduste prisma

Põnev on jälgida, kuidas rollid rikastuvad iga järgmise esituskorraga.

Philip Hedges on Estonias uustulnuk ning Romeo on tema esimene suurem roll, kuid Alena Škatula kogemus ja veenev Julia tõmbasid Hedgesi Romeo kaasa.

Rünno Lahesoo

Eesti Rahvusballeti „Romeo ja Julia“, helilooja Sergei Prokofjev, koreograaf-lavastaja Toomas Edur, dirigendid Kaspar Mänd, Lauri Sirp ja Vello Pähn, kunstnik Iir Hermeliin, valguskunstnik Rasmus Rembel. Tantsivad Alena Škatula, Laura Maya, Philip Hedges, Andrea Fabbri, Francesco Piccinin, Patrick Foster, Sergei Upkin, John Rhys Halliwell, Jevgeni Grib, Oliver Jahelka, Marcus Nilson jt. Esietendus 29. III rahvusoperis Estonia.

HEILI EINASTO

Toomas Eduri „Romeo ja Julia“ lavastust on juba analüüsitud,¹ mistõttu kesken-
dun siinses artiklis rollilahenduste.
Püüan kirjeldada, mida ma erisuguste
koosseisudega etendustel² kogesin, ning
toetun selles tantsijate liigutuste frasee-
rimisele, pea- ja kehapöõretele, silma-
vaadetele, lihaste pingestatuse ja vabas-
tatuse suhtele. Olen muidugi teadlik, et
see, mida mina näen, sõltub paljuski mu
enda kogemusest ega pruugi olla täieli-
kus vastavuses sellega, mida mõtlevad
tantsijad oma rolle luues ise või kuidas
näevad neid teised vaatajad.

„Julia on päike! ... See on mu daam,
oo, minu armastus ...“³ Toomas Eduri

balletti vaadates on selgelt tunda, et ta
on loonud selle teose Alena Škatulale,
arvestades tema tantsijaloomust ja
-füüsi. Škatula mitte ainult ei õigusta
talle pandud lootust, vaid ületab selle.
Kui Škatula senistes rollides on jäänud
valitsema malbus ja õrnus ning väline
plastiline ilu, siis Julia toob temas välja
tragöödianäitlejanna, kes suudab kan-
gelanna hingeahastuse iga kehanärviga
esile tuua.

Škatula kõrval on nüüdseks Juliati
tantsinud ka Laura Maya, kelle ülesanne
on sellevõrra raskem, et Škatula Juliati
nii hästi iseloomustavad žestid ja lii-
kumised ei ühildu samavõrra sujuvalt
kasvult lühema ja teistsuguse natuuriga
Maya Julia karakteriga. Kuid kõigest jär-
jekorras.

Vaataja tutvub Juliaga kõigepealt
tema magamistoas, kus ta vallatleb
amme ja sõbrataridega. Škatula Julias
valitseb tütarlapselik ülemeelikus,
Maya Juliati võiks selles stseenis iseloo-
mustada kui rübliktüdrukut (*tomboy*).
Škatula Julias domineerib usk headusse,
sest elu on teda hoidnud, vanemad,
amm ja sõbrannad hellitanud. Parise-
ga kohtudes ja ballile minnes on temas
õrna ootusärevust ja täiskasvanuks saa-
mise uhkust. Ballil tantsides on Škatula

Julia uje, ei vaata peaaegu kordagi Pari-
sele otsa, kuigi naudib mehe ja ballikü-
laliste tähelepanu – on ta ju perekonna
kroonijuveel. Suguvõsaga koos tantsides
sooritab ta tuttavaid liigutusi kuuleka
korrektsusega, mõistmata nende tähen-
dust ja tähtsust.

Maya Julia seevastu tuleb ballile juba
oma väärtust tunnetava noore naisena:
ta koketeerib Parise-
ga, heidab talle kel-
mikaid pilke ja kallutab koketselt pead.
Tal tekib Parise-
ga isegi flirtiv suhe.
Ühistantsu teeb ta kaasa oma suguvõsa
väärtust tunnetades ja austades, valmis
tulevase emandana jätkama Capuletide
traditsioone.

Škatula Juliale on kohtumine
Romeoga nagu välg selgest taevast.
Temas tärpanud tunne ehmatub ja noor-
mehes taganev *pas de bourrée* väljen-
dab segadust ja pelgu – ta ei mõista, mis
temaga lahti on. Kui aga tekib silmside,
ei saa ta noormehelt pilku ära. Maya
Julia on Romeoga kohtudes mänguli-
sem: uus kavaler, põnev ... Tema tagane-
mine on koketerii, kuigi ta tasapisi avas-
tab, et see on midagi enamat. Kui Maya
partneriks Romeona on Andrea Fabbri,
siis tunneb Julia end ihaldusväärse nai-
sena, aga temas lööb lõõmama ka talle
seni tundmatu iha.

Julia tulek terrassile: Alena Škatula
Julias on õrna poeetilist igatsust, mis
on eriti habras Philip Hedgesi unistava
Romeo kõrval; Laura Maya Julia ootus-
ärevus on rõõmsam ja maisem. Nii on
Škatula-Hedgesi duetis pigem hinge-
sugulust ja luulelisust, Maya-Fabbri
duett aga erootilis-emotsionaalne
tundepuhang. Samamoodi erinevad ka
Tybalti surmale järgnenud magamis-
toastseenid: Škatula ja Hedgesi duetis
valitseb eelkõige hellus, millesse sigineb
ebakindlust ja ärevust tuleviku pärast;
Maya ja Fabbri duetis on aga seksuaalset
tõmmet ning kõige kiuste usku helgesse
tulevikku.

Julia vastumeelsus Parise suhtes on
samuti välja mängitud erinevalt. Škatula
Juliale on ainuüksi mõte Parise-
st järele, tema puudutus suisa rõve, Mayale on
Paris ebameeldiv, kuid mitte vastik, aga
mõte temaga abiellumisest ja kõigest
sellega kaasnevast tekitab temas emot-
sionaalset valu. Kui Škatula Julia on and-
nud oma nõusoleku Parise-
ga abiellumi-
seks (teadmise-
ga, et see ei teostu), on ta
Parise-
ga tantsides nagu jääkristallidest
nukk: elutu, kangestunud, end situat-
sioonist täielikult välja lülitanud.

Ja siis lõpp: Julia ärkamine, kohtu-
mine veel elus Romeoga, kes teeb neu-
käte vahel viimased õnnelikud hinge-
tõmbed ..., surma tõdemine. Škatula
Julia maailm variseb äkitselt kokku,
temast purskub välja tahtmatu, taevani
ulatuv karjatus – elu on kaotanud igasu-
guse mõtte. Kui Škatula Julia tõuseb, siis
johtub see eelkõige põletavast emot-
sionaalsest valust, mis on sedavõrd tugev,
et paigal olla ei saa, aga sirgu ajada end
samuti ei suuda. Komistamine Romeo
käe läbi surma saanud Parise pistodale
annab talle väljapääsu lõpetada see sisi-
konda söövitav valu.

Maya Julia tunneb end Romeo surma
järel pigem nagu lõksu sattunud loom.
Ta põrkab vastu nähtamatuid seinu:
armastatu on surnud, peigmees on sur-
nud, ta ise ka on surnuks tunnistatud ...
Ja nii tundub pistoda otsa komistamine
pakkuvat pääsetee. Maya Julia surm on
vähem ajendatud soovist Romeoga ühi-
neda kui võimalusest vabaneda enda
loodud püünisest.

„Romeo „kallis, ... , mees, isand, arm-
sam ...“ Romeo koreograafilist kuju va-
dates on selge, et Edur on näinud ennast
selles rollis ja eelkõige Škatula partne-
rina. On ta ju ka öelnud, et tahtnuks
koos Škatulaga laval tantsida.⁴ Kolmest
nüüdseks tantsinud Romeost on kõige
lüürilisem ja unistavam Philip Hedgesi
esitatu (võimalik, et Škatula Julia tõttu),